

Proloog

Al ruim vijftig jaar schrijf ik teksten voor liturgie: gebeden, overwegingen en vooral liedteksten. Een uit de hand gelopen hobby, maar ook een soort roeping. De laatste jaren groeide de behoefte om niet alleen teksten te schrijven, maar ook te reflecteren op wat ik deed. Wat heeft me beziel? Hoe heb ik het aangepakt? Wat wilde ik bereiken? Vragen die me soms ook gesteld werden door mensen die mijn liederen zongen.

Die vragen werden aangescherpt toen ik tussen 2013 en 2015 mocht meewerken aan de zangbundel *Zangen van zoeken en zien*. Een verzameling van 750 liederen voor 'vernieuwende kerkgemeenschappen' zoals basisgemeenten, ecclesia's, vrijplaatsen. Binnen, buiten en aan de rand van de kerken. In de projectgroep spraken we intensief over de liederen die in de bundel zouden komen. Welke inhouden, welke vormen, welke taal vonden we vernieuwend? Een eensluidend antwoord vonden we niet, maar de bundel kwam er en hij wordt her en der in Nederland met veel instemming ontvangen en gebruikt.

Dat was de eerste aanzet tot dit boek. Een aantal beschouwingen, aangevuld met enkele liedteksten. Geschreven vanuit een spiritualiteit die steeds minder gelovig en kerkelijk is geworden, maar wel bedoeld voor liturgische bijeenkomsten. Vroeger in de katholieke kerk, de laatste vijftien jaar vooral in oecumenische en protestantse gemeenschappen en 'vrijplaatsen'.

Het boek is geen systematische studie geworden. De beschouwingen zijn niet afgerond en ik behandel niet alle vragen en onderwerpen die de moeite waard kunnen zijn. Ik heb er fragmenten in verwerkt uit overwegingen die ik heb gehouden tijdens vieringen in verschillende gemeenschappen. Ze worden aangevuld met een aantal liedteksten, deels nieuwe, die erop aansluiten.

Het geheel heb ik als volgt ingedeeld:

- *De liturgie waarin we zingen* - over de context van mijn liederen: mijn kijk op liturgie en de rol van het zingen daarin.
- *Het leven waarover we zingen* - over de inhoud van de liederen: van God tot de liefde.
- *De taal waarin we zingen* - over de vorm van de liederen: woorden, zinnen, retorische figuren en muziek.

Aan het slot veroorloof ik me nog een *coda* met een korte beschrijving van vijftig jaar werken aan liturgie en een bescheiden eerbetoon aan degenen die me erbij hebben geïnspireerd.

Voor wie schreef ik dit boek? Als lezers heb ik voor ogen: mensen die, net als ik, langzamerhand afstand hebben genomen van tradities van kerk en geloof, maar toch geïnspireerd worden door liturgie. Mensen die zich verwant voelen met de 'vrijplaatsen' waarin nieuwe vormen van liturgie ontstaan: basisgemeenten, *ecclesia's*. Met name de koorzangers en de musici die daarbij betrokken zijn. En verder iedereen die interesse heeft in het vieren van liturgie met aarzelende gelovigen 'aan de rand van de kerk'. Het boek is niet bedoeld als wetenschappelijke studie, niet als leerboek voor zangers, liturgen of kerkmusici. Ook niet als stellingname in een debat over geloof en liturgie. Het is allereerst een persoonlijke reflectie op mijn activiteiten als tekstschrijver en op de resultaten daarvan. Uiteraard heb ik het geschreven in de hoop dat lezers er iets in zullen herkennen van hun eigen beleving en dat ze iets meer begrijpen van moderne, vrijzinnig-oecumenische kerkliederen. En uiteindelijk natuurlijk met de bedoeling dat ze die met meer plezier en overtuiging gaan zingen.

Veruit de meeste voorbeelden in dit boek komen uit mijn eigen liederen, maar ik citeer ook werk van anderen, vaak als aanvulling of contrast. Als er geen auteur genoemd wordt, zijn de aangehaalde teksten van mijn hand. Niet altijd zijn die compleet weergegeven. Ze zijn allemaal te vinden via mijn auteurspagina op de *Kerkliedwiki*, www.kerkliedwiki.nl/Michaël_Steehouder. Meestal zijn ze voorzien van een toelichting en een geluidsopname. Om ze makkelijk vindbaar te maken in de wiki heb ik ze in dit boek steeds aangeduid met de beginwoorden en niet altijd met de titel.

Als ik teksten van andere auteurs citeer, komen die bijna altijd uit de bundel *Zangen van zoeken en zien* (ZZZ). Ik vermeld dan het nummer van het lied in die bundel. Ook die liederen hebben allemaal hun pagina op de *Kerkliedwiki*, maar de informatie is vaak minder uitvoerig. Teksten en geluidsopnames blijven daar om redenen van auteursrecht meestal achterwege of ze zijn beperkt tot fragmenten. Wie de teksten in hun geheel wil lezen, neme de bundel ZZZ ter hand. Daarnaast levert een zoekactie via *Google* of *Youtube* vaak alsnog pagina's op waar de tekst te lezen en/of de muziek te horen is.

Inhoud

Proloog	5
----------------	---

De liturgie waarin we zingen	7
-------------------------------------	---

Hooguit een hutje	9
<i>Tussen hemel en aarde - Zoekend naar de hemel staren</i>	16
<i>Diep in mensen - Er is iets diep in mensen</i>	18
Waar ieder welkom is	19
Censuur	23
<i>Vrijplaats - Met nieuwe woorden voor een oud verhaal</i>	26
<i>Een taal van liefde - Dat woord is niet in steen geschreven</i>	27
Zingen als beeld van God	28
<i>Lied van het lied - Er is een woord dat diep in mij gaat leven</i>	32
<i>Zo te geloven - Mijn hart aan leven te geven</i>	34
Zingen op de rand	36
<i>Als alles stilte wordt - Als alles stilte wordt</i>	38
Een lied dat je raakt	40
Een zo klim ik naar boven	47
Wie zingt er tot wie?	49

Het leven waarover we zingen	57
-------------------------------------	----

Verhalen en beelden	59
Die wij noemen - Zingen over God	62
<i>Raak ik jou aan - Toen ik nog ziek was</i>	69
Jij zingen tegen God?	70
Maar soms herinneren wij ons een naam - Zingen over Jezus	72
<i>Lied over het verhaal van Jezus - Voor een appel en een ei</i>	78
De aarde die mij draagt - Zingen over de schepping	80
<i>Zegenlied - Leven is van zeven dagen</i>	86
Tot vrijheid en tot recht - Zingen over gerechtigheid	88
<i>Goed te zorgen voor elkaar - Goed te zorgen voor elkaar</i>	94
Van staal en steen - Zingen over de stad	96
Maar waar de liefde is - Zingen over liefde	99
<i>Niemand heeft jou ooit gezien - Niemand heeft jou ooit gezien</i>	101
Liefde heeft een lichaam	102
<i>Lied van de tuin - Jij, als geuren hang jij om mij heen</i>	110

De taal waarin we zingen	113
Een nieuw lied	115
<i>Reisleid - Op een stem van ver gehoord</i>	120
Ontplechtiging en vervlotting - Over eenvoud van taal	122
Telkens weer - Over herhaling	129
Recht doen aan verscheidenheid - Over opsomming en parallelle	136
<i>Danklied - Dank voor de adem en het licht</i>	142
Waar twee of drie - Over tweeslagen en drieslagen	144
Niet zoo maar zo - Over tegenstellingen	151
Als het kwartje valt - Over dubbele bodems	156
In eigen taal - Over vrije vertalingen	161
<i>Lieve tuinman - Lieve tuinman in de hemel</i>	166
Het einde van het lied	167
Een taal die klinkt - Over klankkleur, rijm en ritme	174
Muziek die vertelt - Over de relatie tussen tekst en muziek	181
Non vox sed votum - Een slotoverweging	190
<i>Niet in stemmen - Niet in stemmen maar in de stemming</i>	193
Coda	195
Vijftig jaar teksten schrijven	197
Aantekeningen en bronnen	208
Inhoud	210